

cipo

commissie
integriteit
publieke
omroep

JAAR-
VERSLAG
2010

Leden CIPO

Voorzitter van CIPO is **Johan Remkes**, commissaris van de koningin in Noord-Holland. Daarvoor was hij onder meer minister van Binnenlandse Zaken, vice-premier en woordvoerder mediabeleid in de Tweede Kamer.

Marry de Gaay Fortman is vice-voorzitter. Zij is advocaat en partner bij Houthoff Buruma. Daarnaast is ze onder meer actief als lid van de Raad van Toezicht van het Stedelijk Museum in Amsterdam en commissaris bij Royal Haskoning.

Pauline Kruseman is penningmeester. Zij is oud-directeur van het Amsterdams Historisch Museum. Zij is onder meer vice-voorzitter van de Raad van Toezicht van het Nationaal Historisch Museum en lid van de Raad van Toezicht van de Anne Frank Stichting.

Marleen Barth is lid van CIPO. Zij is voorzitter van GGZ Nederland, lid van de Eerste Kamer en onder meer voorzitter van Nationale Vereniging De Zonnebloem.

Sandor Varga is secretaris/onderzoeker van CIPO.

→ Een overzicht van de (neven)functies van de leden van CIPO staat op de website.

JAAR- VERSLAG 2010

Inhoudsopgave

De positie van CIPO in het toezicht	4
'Monitor naleving gedragscode' en 'Onderzoek belangenverstrengeling'	5
CIPO adviseert bij totstandkoming nieuwe NTR	7
Dit deed CIPO nog meer in 2010	9
Vooruitblik op 2011	10
Financiële verantwoording 2010	11

GEACHTE LEZER,

Terugkijkend op 2010 is er veel gebeurd. In dit jaarverslag leest u over de inspanningen voor en de bijdrage van CIPO aan een integer publiek omroepbestel. Voor mij persoonlijk is het wat lastiger om inhoudelijk te reflecteren, omdat ik pas sinds januari 2011 voorzitter van deze commissie ben.

Eén grote en schokkende gebeurtenis in 2010 kan ik hier natuurlijk niet ongenoemd laten: het overlijden van mijn voorganger Hans Dijkstal. Hans en ik delen een lang politiek verleden, waarin ik altijd veel waardering voor hem heb gehad en zeer plezierig met hem samen heb gewerkt. Nederland mist met hem een buitengewoon integer mens. Die integriteit zag je de afgelopen jaren ook terug in zijn inzet voor CIPO.

Hoewel ik hier dus liever niet gezeten had, ben ik vol overtuiging ingegaan op het verzoek het voorzitterschap ter hand te nemen. De positie en de opzet van CIPO stemmen goed overeen met mijn opvatting over hoe toezicht in elkaar moet zitten. Zo ligt het accent sterk op de individuele verantwoordelijkheid van omroepen – zij regelen het interne toezicht zelf. Tegelijk streven omroepen ernaar het externe toezicht, zoals het Commissariaat voor de Media, zo min mogelijk te hoeven laten acteren. Dit hele idee van systeemtoezicht en zelfregulering spreekt mij enorm aan. Ik zal mij de komende jaren dan ook graag met CIPO inzetten voor een integer georganiseerd publiek omroepbestel.

Met vriendelijke groet,

Johan Remkes

Voorzitter Commissie Integriteit Publieke Omroep

Op papier én digitaal

Dit jaar is het jaarverslag voor het eerst opgesplitst in een boekje en een webverslag. In dit boekje vindt u de langere bespiegelingen op grotere ontwikkelingen. Op onze website ziet u een kort overzicht van andere gebeurtenissen in 2010. Kijk ook op pagina 9 voor een overzicht van de gebeurtenissen die u op onze website terugvindt.

Voortgang herziening gedragscode

In 2010 zou de herziene gedragscode al door de NPO zijn vastgesteld. Helaas is dat nog niet gelukt. De inkomensnormering voor bestuurders en toezichthouders (in richtlijn 1) is namelijk nog volop onderwerp van discussie. De wet Normering uit publieke middelen bekostigde bezoldiging topfunctionarissen (WNT) zou meer houvast bieden. Dit wetgevingstraject is echter nog niet afgerond.

→ DE POSITIE VAN CIPO IN HET TOEZICHT

De publieke omroepen worden gefinancierd uit publieke middelen. Daarom bestaat er wettelijk geregeld verticaal toezicht. Maar de omroepen voelen zelf ook de verantwoordelijkheid integer te handelen. En daarom is er horizontaal systeemtoezicht, gebaseerd op afspraken tussen de omroepen en vastgelegd in de gedragscode (officieel de 'Richtlijnen en regelingen goed bestuur en integriteit'). Maar in de eerste plaats is er het interne toezicht: elke omroep is zelf verantwoordelijk voor een heldere en integere bedrijfsvoering.

1 INTERN TOEZICHT Omroepen zelf

Het toezicht bij omroepen ligt formeel in handen van de eigen toezichthouders, meestal in de vorm van een raad van toezicht. Binnen een omroep is de compliance officer (CO) hét aanspreekpunt voor alles wat met de code te maken heeft. Veel CO's vragen periodiek – namens het bestuur – of en hoe medewerkers de code hebben toegepast in hun werk. CIPO heeft vooral via CO's contact met de omroepen.

2 HORIZONTAAL TOEZICHT CIPO

In de Mediawet is vastgelegd (artikel 2.3) dat het samenwerkingsorgaan Nederlandse Publieke Omroep (NPO) een gedragscode opstelt voor alle landelijke publieke omroepen. In deze gedragscode staat ook de rol van CIPO: toezien op handhaving en naleving. Dat doet CIPO onder meer met de jaarlijkse Monitor (zie pagina 5), de toezichthoudersmiddag en via uiteenlopend gevraagd en ongevraagd advies. Horizontaal toezicht dus, dat zich kenmerkt door samenwerken in de actualiteit, wederzijds vertrouwen, begrip en transparantie. Jaarlijks rapporteert CIPO aan het Commissariaat voor de Media en het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW).

3 VERTICAAL TOEZICHT Commissariaat voor de Media (CvdM)

Het Commissariaat is de wettelijke toezichthouder. Het bewaakt de naleving van de Mediawet, waarin ook een bepaling over goed bestuur is opgenomen. In de ideale situatie hoeft het Commissariaat slechts beperkt te handhaven – er is immers intern toezicht bij de omroepen, aangevuld met horizontaal toezicht door CIPO. Verticaal toezicht gebeurt altijd achteraf én kan gepaard gaan met bestuursrechtelijke sancties.

Onderzoeken laten toename naleving zien

De gedragscode wordt steeds beter nageleefd: dat is goed nieuws. Voldoen omroepen nog niet aan artikelen, dan zijn ze er in elk geval actief mee bezig. Dit blijkt uit de in 2010 verschenen Monitor. In vraaggesprekken, onder meer voor het aanvullende rapport over richtlijn 2, bleken omroepen nog wel vragen te hebben over de interpretatie van sommige artikelen.

In 2010 brachten we de 'Monitor naleving gedragscode' uit. Dit is de uitkomst van een onderzoek dat we via een webenquête hebben uitgevoerd. Opvallend is het groeiend bewustzijn bij omroepen van de gedragscode en het belang van naleving. Sowieso voldoen omroepen aan steeds meer artikelen uit de richtlijnen. Daarnaast blijkt uit hun toelichting dat ze actief bezig zijn met het stimuleren van de naleving van de code.

Verschil tussen onderzochte jaren

In de toekomst wordt vergelijken tussen jaren eenvoudiger. Tot nu toe zijn er verschillende onderzoeksmethodes gebruikt. Daardoor zijn er verschillen in uitkomsten tussen de onderzochte jaren, die in het echt wellicht kleiner of groter zijn. Toch blijft de tendens – groei naar een verbeterde naleving van de gedragscode – wel overeind.

Dat kan beter

Omroepen vinden de gedragscode op punten nog onduidelijk. Dit zijn met name de artikelen over het aanvragen van meerdere offertes – wanneer moet het wel, wanneer niet –, het inschakelen van de externe accountant – hoe lang mag deze relatie duren? – en processen rond de klokkenluidersregeling. Uit de monitor blijkt ook dat sommige artikelen lastiger zijn te interpreteren dan andere.

→ KNELPUNTEN PER RICHTLIJN

Richtlijn 1 **Goed bestuur en toezicht**

De top 3 waar omroepen nog niet aan (kunnen) voldoen zijn: deskundigheidsvereisten van het bestuur, een profielschets van de eigen toezichthouders op de website en een effectief diversiteitsbeleid. Aan de eerste twee wordt gewerkt, respectievelijk door te zoeken naar geschikte kandidaten en door de ontwikkeling van profielschetsen. Het derde punt wordt in 2011 opgepakt door CIPO met een onderzoek en een advies.

Richtlijn 2 **Integriteit**

Los van de monitor is er een aanvullend onderzoek geweest, specifiek naar belangenverstrengeling. Geen overbodige luxe, want veel omroepen hadden vooral over deze richtlijn vragen. Denk aan het aannemen en geven van geschenken of het deelnemen aan buitenlandse reizen. Daarnaast is het voor veel omroepen lastig zicht te houden op naleving door de medewerkers.

In het rapport 'Voorkomen van belangenverstrengeling' staan daarom concrete praktijkvoorbeelden uitgewerkt, zodat omroepen van elkaar kunnen leren. Zo heeft een aantal omroepen ervoor gekozen om de beslissingen over het toekennen van opdrachten op te splitsen en door verschillende personen te laten doen. Dit voorkomt in elk geval de schijn van belangenverstrengeling. Een andere bruikbare en eenvoudig toepasbare oplossing is de geschenkentombola. Dit stimuleert een cultuur van openheid over binnengekomen geschenken.

→ Op www.integriteitomroep.nl kunt u beide onderzoeken, inclusief praktische aanbevelingen, downloaden.

Richtlijn 3 **Verslaglegging**

Over de naleving van deze richtlijn kan de Monitor heel kort zijn: deze is goed. Er zijn maar twee omroepen die hier niet aan voldoen en deze twee hebben daar beide intern organisatorische én afdoende redenen voor.

Richtlijn 5 **Telefoondiensten**

De manier waarop twee omroepen, die bijvoorbeeld sms- of 0900-diensten verlenen, daarover verantwoording afleggen, sluit niet goed aan bij deze richtlijn. In een toelichting konden de omroepen echter duidelijk maken waarom zij afwijken. In totaal is het aantal omroepen dat telefoondiensten aanbiedt overigens vrij klein.

Richtlijn 6 **E-mailmarketing**

Een lastig punt bleek in het verleden het maken van een aanmeldscherm waarop expliciet staat vermeld hoe met persoonsgegevens wordt omgegaan. Het aantal omroepen dat hier niet aan voldeed is echter meer dan gehalveerd, blijkt uit de Monitor. De overgebleven omroepen werken aan verbetering, zodat voor elke webgebruiker duidelijk is wat er met zijn of haar gegevens gebeurt.

Regeling A **Klokkenluidersregeling**

Deze regeling is eveneens onderdeel van de gedragscode. Opvallend is dat deze regeling een duidelijke verslechtering laat zien. Zo geven zes omroepen aan geen vertrouwenspersoon te hebben. Een aantal is er inmiddels mee bezig of heeft een goed alternatief gevonden.

Goed bestuur en gescheiden toezicht in tijden van fusie

De komende jaren moet het aantal omroepen terug van 21 naar 8. Dit om aan de bezuinigingseisen van de overheid te voldoen. In 2010 vond de eerste fusie al plaats: NPS, Teleac en de RVU besloten samen te gaan in de NTR. CIPO was één van de partijen die adviseerde.

De fusie tussen de NPS, Teleac en de RVU had – en heeft – nogal wat voeten in de aarde. Het zijn alle drie taakomroepen, georganiseerd als stichting en zonder leden. Een fusie leek dus logisch. Een complicerende factor bleek echter de wijze waarop de taken waren vastgelegd. Zo heeft de NPS een wettelijke taak, vastgelegd in de mediawet. Voor een verandering is een wetwijziging nodig. De RVU en Teleac hadden een erkenning, die officieel was ondergebracht in de overkoepelende stichting Educom. Die erkenning kon niet zomaar overgaan naar een nieuwe fusiestichting.

Noodzaak

Ondanks het complexe karakter, stonden alle drie de fusiepartners vierkant achter de fusie. ‘De bereidheid was er steeds, gedurende het hele proces, ook al stonden we soms voor lastige vragen,’ vertelt Madeleine van Lieshout, hoofd bestuurlijke en juridische zaken en compliance officer bij de NTR (daarvoor bij de NPS). Haar rol gedurende de fusie was onder meer ‘het in de gaten houden of de omroepen wel binnen de bandbreedte van goed bestuur bleven’. Ze overlegde geregeld met het ministerie van OC&W, met de notaris, het Commissariaat voor de Media en natuurlijk met CIPO. ‘Elke stap in het proces hebben wij gecheckt bij de relevante partijen.’

De gesprekken met CIPO waren in het begin vooral informeel. ‘We wisten toen nog niet precies hoe we de nieuwe organisatie juridisch en bestuurlijk vorm zouden geven,’ vertelt Van Lieshout. Halverwege 2010 werd duidelijk wat de nieuwe constructie zou zijn. Naast de nieuwe stichting NTR, waaronder alle werkzaamheden kwamen te vallen, zouden de oude NPS en Educom formeel blijven bestaan, maar wel op de achtergrond. Totdat de Mediawet in 2013 is gewijzigd.

De nieuwe constructie moest natuurlijk wel in lijn zijn met de gedragscode. En daarom stapte Van Lieshout halverwege 2010 naar CIPO. Eerst voor een informeel gesprek en het voorleggen van de statuten, later voor een formeel advies.

Dubbelfuncties binnen toezicht

‘De constructie betekende dat er verschillende besturen en raden van toezicht (RvT) naast elkaar zouden bestaan,’ vertelt Van Lieshout. ‘We wilden echter niet allemaal nieuwe – en kostbare – mensen aanstellen. Door de nieuwe RvT van de NTR te vullen met bestaande leden van de RvT’s van Educom en de NPS zouden we dat voorkomen. We hebben CIPO gevraagd of deze tijdelijke dubbelfuncties mogelijk waren.’ In haar advies concludeert CIPO vervolgens dat vijf van de zeven leden tijdelijk een dubbelfunctie in het toezicht vervullen. Het gaat echter niet om dubbelfuncties van een persoon die zowel in de raad van bestuur (RvB) als in de RvT zit, maar om dubbelfuncties van een persoon binnen verschillende RvT’s. Daardoor is deze constructie niet in strijd met richtlijn 1 (sinds 1 januari 2010 verankerd in artikel 2.142a van de Mediawet), waarin staat dat er een helder onderscheid moet zijn tussen het dagelijks bestuur en het toezicht daarop.

In de gedragscode staat verder dat bij de samenstelling van een RvT onafhankelijkheid gegarandeerd moet zijn. ‘De leden moeten ten opzichte van elkaar, het bestuurend orgaan en welk deelbelang ook, onafhankelijk en kritisch kunnen opereren.’ CIPO stelde dat in de constructie van de nieuwe NTR dit voldoende gewaarborgd is, doordat geen van de vertegenwoordigde fusiepartners in de nieuwe RvT een meerderheid heeft. Zolang de toezichthouders elkaar niet controleren ziet CIPO geen bezwaar, kreeg Van Lieshout als antwoord. Ook over het tijdelijk opnieuw aanstellen van de directeur van de NPS – die in 2011 met pensioen zou gaan – adviseerde CIPO positief. De directeur kan tot de wijziging van de Mediawet in functie blijven.

Soepel proces

‘In het verdere proces waren deze antwoorden goed om te hebben,’ vertelt Van Lieshout. ‘We konden het aan het ministerie en het Commissariaat laten zien. Dat versnelde het proces. En ja, het proces moest al in een sneltreinvaart, omdat we in september 2010 het nieuwe omroepseizoen met ons nieuwe logo en nieuw gezicht wilden openen. Dat is uiteindelijk wel gelukt, al waren we toen nog niet juridisch klaar. Formeel bestaat de NTR pas per 1 januari 2011.’

‘CIPO was een erg prettige gesprekspartner bij het inrichten van de nieuwe organisatiestructuur en het toezicht!’

Madeleine van Lieshout,
hoofd bestuurlijke en juridische zaken
en compliance officer NTR

Fusieadvies van Madeleine van Lieshout

- ‘Identificeer van te voren de belangrijkste stakeholders en zorg voor een prettige relatie, zodat je tijdens het fusieproces snel kan schakelen. Informeer ze geregeld en maak helder wat je van ze verwacht.’
- ‘Behoud zo lang mogelijk je eigen RvT. Dit zorgt voor de benodigde kritische blik op de bestuurders, zodat die niet te veel water bij de wijn hoeven te doen vanuit de wens het fusieproces succesvol af te ronden.’

→ DIT DEED CIPO NOG MEER IN 2010

Van onredelijk taalgebruik tot adviezen over statuten

Omroepen benaderen ons geregeld met allerlei vragen. Soms gaat het over de uitleg van een artikel, vaak over een bestuurlijk probleem. Ook van buiten de omroepen benaderen partijen ons. En daarnaast leveren we ongevraagd advies. Een overzicht van onze activiteiten in 2010 vindt u op de website.

Kijk op www.integriteitomroep.nl/jaarverslag2010 voor meer informatie over deze activiteiten:

- Onderzoek naar sms-diensten
- Klacht over onredelijk taalgebruik
- Melding misstand niet-ontvankelijk verklaard
- Buitenlandse reizen omroepmedewerkers
- Uitspraak Nationale Ombudsman over melding misstand
- Advies bestuursmodel Verzorging Levensbeschouwelijke en Religieuze Zendtijd (VLRZ)
- Advies taakverdeling RvT en bestuurder ZvK
- Gesprekken met omroepen
- Succesvolle toezichhoudersmiddag
- Algemene Rekenkamer tevreden over maatregelen van CIPO
- Bestuursmodel MON
- Advies procedure ledenraadverkiezing PowNed

‘Goed de toezicht- en governancestructuur in het oog houden’

Johan Remkes

2011 wordt een bijzonder jaar in de geschiedenis van de omroepen. De discussies over de bezuinigingen en het terugbrengen van het aantal omroepen is niet nieuw. Wel wordt steeds duidelijker welke omroepen gaan fuseren. Dit zal rechtstreekse consequenties hebben voor de manier waarop CIPO acteert.

‘Verschillende omroeporganisaties worden de komende jaren in elkaar geschoven,’ vertelt CIPO-voorzitter Johan Remkes. ‘Onze taak is het om daarbij het behoud van een stevige toezicht- en governancestructuur goed in het oog te houden. In de verhouding tussen de raad van bestuur en de raad van toezicht mag de onafhankelijkheid van het toezicht nooit in het geding komen. Zo zullen we sterk letten op mogelijke dubbelingen in personele bezetting.’

Tegelijk is 2011 voor CIPO een jaar als alle andere: het werk gaat tenslotte gewoon door. Zo komt er voor compliance officers weer een bijeenkomst. Gevraagd en ongevraagd levert CIPO daarnaast advies over de naleving van de gedragscode. ‘Daarbij zullen wij niet op de vierkante millimeter gaan zitten, maar vooral op grote lijnen adviseren. Hoe toezicht wel en niet hoort te functioneren, de essentialia, daar wil ik streng in zijn,’ waarschuwt Remkes. ‘De RvT’s van de omroepen moeten onafhankelijk kunnen functioneren en zodanig gepositioneerd zijn dat ze hun werk goed kunnen doen.’

Projecten in 2011

- Herziening gedragscode, eventuele afronding (afhankelijk van voortgang WNT, zie pagina 3)
- Onderzoek naar naleving artikel 38 over personele diversiteit, onderdeel van richtlijn 1
- Onderzoek naar het toepassen van het Beloningskader Presentatoren Publieke Omroep (BPPO) door de raad van bestuur van de NPO

Financiële verantwoording 2010

Goed ondernemingsbestuur bij omroepen wordt steeds belangrijker gevonden. Het aantal adviesverzoeken aan CIPO neemt daardoor toe. Onderzoek naar de naleving van het Beloningskader presentatoren in de publieke omroep is daarnaast nu ook één van de taken van CIPO.

De raad van bestuur van de NPO heeft de formatie van de ondersteuning van CIPO daarom verruimd. Sinds mei 2010 is een fulltime secretaris/onderzoeker voor de commissie werkzaam. De eerste maanden van 2010 was nog externe mankracht nodig om een aantal onderzoeken tijdig te kunnen afronden. Niettemin is CIPO binnen budget gebleven. Het overschot van € 8.098 is teruggevloeid naar de NPO.

	Begroting 2010	2010	2009
Baten			
Financiering uit OCW-middelen	146.100	146.100	151.000
Financiering uit RvB-middelen	68.300	68.300	
Totale baten	214.400	214.400	151.000
Lasten			
Arbeidskosten	83.300	56.566	32.488
Bedrijfsregelingen	1.000	123	559
Huisvestingskosten	5.000	5.000	5.004
Kantoorkosten	2.100	2.238	
Drukwerk	9.100	9.017	
Advieskosten	75.000	64.883	39.770
Code goed bestuur ¹	38.900	60.859	34.468
Overige algemene kosten		7.616	456
Totale lasten	214.400	206.302	112.745
Resultaat		8.098	38.255

1 - Hierop zijn in 2010 naast de vacatiegelden ook andere uitgaven geboekt, waaronder advieskosten en drukkosten. In 2011 wordt 'Code goed bestuur' gewijzigd in 'Vacatiegelden'.

Bijeenkomsten CIPO

In 2010 vonden zes commissievergaderingen plaats. Daarnaast vonden vier bestuurlijke bijeenkomsten plaats: een toezichhoudersmiddag, een overleg met het Commissariaat voor de Media en twee overleggen met de Raad van Bestuur van de NPO.

Meldingen misstanden

In het jaarverslag over 2009 berichtte CIPO dat een melding uit 2009 nog in behandeling was. Deze zaak is in 2010 afgehandeld (zie ook 'Uitspraak Nationale Ombudsman over melding misstand' in het online deel van het jaarverslag).

Aantal in 2010 binnengekomen meldingen: 1. Deze is in 2010 ook afgehandeld (niet-ontvankelijk verklaard).

Tekst en redactie

CIPO, JCM Context

Fotografie

CIPO

Vormgeving en productie

Stretta

Dit jaarverslag is een uitgave van de
Commissie Integriteit Publieke Omroep
(CIPO)

035 677 27 67

commissie.integriteit@omroep.nl
www.integriteitomroep.nl

Bezoekadres:
Sumatralaan 45 (Gebouw NPO)
1217 GP Hilversum

Postadres:
Postbus 26444
1202 JJ Hilversum

cipo

www.integriteitomroep.nl

